

Sprawozdanie

komisji podatkowej o wniosku p. Abrahamowicza w przedmiocie wprowadzenia krajowych opłat konsumcyjnych.

Wysoki Sejmie!

Sprawą wprowadzenia krajowych opłat konsumcyjnych, zajmuje się Wysoka Izba po raz pierwszy.

Rzecz ta w głównej treści swej nowa, mająca na celu dostarczenie funduszowi krajowemu nowych źródeł dochodu, za pomocą dotknięcia opłatą niemal zwykłych potrzeb życia, nie dziw, że wywołuje głośne obawy i najrozmaitsze powątpiewania, zarówno co do jej znaczenia i trafności, jako też samego urzeczywistnienia.

Już ta sama okoliczność wskazuje potrzebę wszechstronnej a gruntownej oceny; aczkolwiek z myślą przewodnią na cel zamierzony i przez porównanie doniosłości ciężaru podatkowego, któryby wynikał z wprowadzenia krajowych opłat konsumcyjnych z wzrostem istniejących dodatków krajowych, — zawsze jednak z pełnem zdaniem sobie sprawy, co do uciążliwości w wymiarze, wysokości lub też poborze projektowanej opłaty, tudzież o ile by ta oddziałać mogła na stosunki produkcyjne, konsumcyjne, a zwłaszcza na nabyte i posiadane prawa.

Z tego założenia wychodząc nie oceniała komisya przekazanego jej do rozpoznania wniosku w przedmiocie krajowych opłat konsumcyjnych jako środka doraźnego, mającego na celu pokrycie najkonieczniejszych potrzeb funduszu krajowego, lub wyjście w danej chwili z trudnych stosunków finansowych, lecz przeciwnie, jako reformę podatkową niepospolicie doniosłą, wnikającą w stosunki ekonomiczne i społeczne kraju, którą oprócz należy na wszechstronem zbadaniu stosunków, a wprowadzić li z przeświadczeniem jej użyteczności i trwałości.

Jakoż pierwsze pytanie, na które komisya uważała za swój obowiązek dać odpowiedź, było to — czy zachodzi istotna potrzeba wprowadzenia nowego podatku, względnie czy dotychczasowe dochody skarbu krajowego już nie wystarczają, lub też w bliskiej przyszłości okażą się niedostatecznymi. A w takim razie czy nie łatwiej i właściwiej będzie podnosić od roku do roku dodatki krajowe do podatków stałych, niż pójść za wnioskiem dążącym do wprowadzenia nowych podatków krajowych, a w szczególności opłat konsumcyjnych.

Nie ulegając bynajmniej pesymistycznym poglądom, komisya mniema, iż przy najdalej idących oszczędnościach, równowaga w budżecie krajowym przy zachowaniu obecnej stopy procentowej w poborze dodatków krajowych już w roku przyszłym nie da się osiągnąć. Wpływ nadzwyczajny w dochodach krajowych na rok 1886. wynikły z likwidacji funduszy okręgowych szkolnych a czyniący zł. 150.000 wal. austr. przy budżecie na rok 1887. nie powtórzy się więcej, natomiast żywe tempo, może przechodzące miarę istotnych środków funduszu krajowego, a zwłaszcza gmin wiejskich, w jakim postępuje od roku zakładanie szkół ludowych, obok z każdym rokiem wzrastających prowizyj od pożyczek zaciąganych przez kraj i naturalnego wzrostu innych wydatków, wszystko to wskazuje na blizkie a nieuniknione niedobory w funduszu krajowym.

Lecz prócz już dziś przewidzianego wzrostu w wydatkach krajowych, nie należy zapominać o obowiązkach przyjętych przez Wysoki Sejm, co do udziału funduszu krajowego przy zamierzonej, a przezeń tak gorąco popieranej regulacyi rzek krajowych!

W tym stanie rzeczy wypada zdać sobie sprawę, o ile dotychczasowi kontrybucenci funduszu krajowego mogą być dotknięci jeszcze podwyższeniem dodatków krajowych i czy akcyja ta nie prowadziłaby wzrost do wyczerpania sił podatkowych, ba co więcej, przeciążenia podkopującego bezpośrednio byt najliczniejszej klasy ludności.

Powszechnie wiadomo, iż podatki bezpośrednie w porównaniu do innych państw najwyższe są w Austrii.

Państwowy podatek gruntowy obciąża tu dochód gruntowy $22\frac{7}{10}\%$, podczas gdy we Francyi nie dochodzi $4\frac{1}{2}\%$, w Prusiech czyni $9\frac{45}{100}$, a w Anglii 2 do 3% . Toż n. p. gdy w Austrii wypada 123 zł. podatku gruntowego na kwadratowy kilometr ziemi, w Anglii jedynie 35 zł., pomimo, że wartość i dochód tej ziemi jest tam kilka razy wyższy.

To samo powtarza się mniej więcej przy podatku domowo-czynszowym, który w Austrii dochodzi do obciążenia dochodu aż $26\frac{2}{3}\%$, podczas gdy w żadnym innem państwie podatek ten w najwyższej swej skali 16% nie przechodzi.

Jaskrawiej jednak przedstawi się to przeciążenie, gdy do podatków stałych pobieranych przez państwo, doliczone zostaną wszelkie owe dodatki, którymi kraj, powiat i gmina pokrywa swe potrzeby.

Wprawdzie brak zestawień statystycznych, wykazujących w kraju naszym procentowe i przeciętne obciążenie dochodów z własności nieruchomości podatkami stałymi łącznie ze wszystkimi dodatkami, uniemożliwia dokładne porównanie w sumarycznem obciążeniu, to jednak niektóre daty dotyczące wysokości dodatków pobieranych w gminach od podatków stałych, w szczególności zaś porównanie pomiędzy pobieranymi dodatkami krajowymi w innych krajach koronnych a u nas, wskazuje jasno, że dochód z własności nieruchomości, a zwłaszcza ziemi, absolutnie najwyższym ciężarem podatkowym, obłożony jest w Galicyi.

Wedle zestawień profesora Adolfa Beera, (w dziele Staatshaushalt) pobierane były w r. 1877. w krajach austriackich z wyłączeniem Galicyi, Bukowiny i Dalmacyi etc. datki gminne do podatku gruntowego

do 5%	w 2.458 gminach czyli 12%
" 10 "	" 9.170 " " 44 "
" 15 "	" 5.260 " " 25 "
" 30 "	" 3.227 " " 16 "
powyżej zaś 30% , jedynie	" 690 " " 3 "
	<hr/>
	20.805 " " 100 "

W Galicyi zaś przedstawiają się te dodatki w procentach w najznaczniejszej części powiatów jak następuje:

Biorąc za podstawę 100			
do 10%	w 6 gminach	czyli 6%
„ 20%	w 7 „	„ 7%
„ 30%	w 16 „	„ 16%
„ 40%	w 16 „	„ 16%
„ 50%	w 19 „	„ 19%
„ 100%	w 30 „	„ 30%
nad 100%	w 6 „	„ 6%
			100

Obok tego zaś przeciążenia już w samej gminie, obłożony jest dochód gruntowy w Galicji państwowym podatkiem gruntowym, łącznie z doń doliczonym dodatkiem krajowym, a to wedle budżetów sankcyonowanych na rok 1885. (opuszczając ułamki) 36%, podczas gdy dochód ten w Czechach dotknięty jest jedynie 30%, w Morawie 29%, w Szląsku 27%.

Zważywszy na tuż co opisane obciążenie podatkowe, mniema komisya, iż wszelkie dalsze podwyższenie dodatków krajowych staje się już przeciwieństwem istotnych interesów kraju, że więc doszło się w progresyi dodatków do tej miary, która wkłada obowiązek na reprezentację kraju, wyszukania innych źródeł dochodu na pokrycie jego potrzeb.

A w tej mierze dwa są jedynie wyjścia: wprowadzenie opłat krajowych od przedmiotów zbytku, lub wejście na drogę wskazaną wnioskiem posła Abrahamowicza.

Co do pierwszych nie tai sobie komisya, że przy stosunkach zamożności w kraju naszym, efekt ich pieniężny w porównaniu do nieuniknionych w tym razie kosztów administracyi wręcz nieodpowiadałby celowi.

Natomiast wyraża komisya to przekonanie, że krajowe opłaty konsumcyjne, zaprowadzone na wino, miód, piwo i wszelkie napoje spirytusowe przy ich wymiarze nawet najumiarkowańszym, mogłyby dostarczyć funduszowi krajowemu znaczny dochód, bez obciążenia, które mogłoby być odczucem.

W każdym razie łatwiej znieśie ludność kraju opłatę, którą niejako dobrowolnie się uiszcza, niż dalsze przeciążenie w podatkach stałych, a zwłaszcza w podatku gruntowym, który bez względu na rzeczywisty dochód, ba nawet w razie zupełnej jego utraty, ściągany bywa i to w sposób narażający nierzadko kontrybuenta na ponoszenie kosztów egzekucyi, sekwestracyi i t. d., które częstokroć podwajają samą cyfrę podatku.

Nadto nie należy zapominać o tem, że z instytucyj ściśle przez kraj utrzymywanych, jak szpitale, szkoły itp. korzysta cała jego ludność, podczas gdy fundusze na ich utrzymanie składają jedynie ci, którzy dodatki krajowe opłacają.

Ztąd np. kapitaliści, którzy od dochodów z kapitałów, ulokowanych w papierach publicznych żadnych podatków nie opłacają, lub też urzędnicy państwowi, ba nawet krajowi, którzy znów wolni są od uiszczania dodatków krajowych, wszyscy ci przy opłatach konsumcyjnych staną się pośrednio kontrybuentami funduszu krajowego.

Uzasadnia przeto wprowadzenie opłat konsumcyjnych sam już równomiar w ponoszeniu wydatków krajowych.

Ponad jednak tymi względami góruje przedewszystkiem przy spożywczych opłatach to, że obciążają one w częstych wypadkach dochód, który żadnym innym podatkiem dotknięty być nie może i że uiszczenie ich następuje i dobrowolnie i jednocześnie z użyciem, to jest, że płacimy podatek gdy mamy pieniądze, i gdy to za co płacimy, równocześnie używamy.

Widzimy też, że w państwach w których gospodarstwo finansowe za wzór stawiane być może, podatki spożywcze stanowią jedną z głównych podstaw dochodu, n. p. we Francyi, Anglii, Szwecyi i Norwegii. Musi więc być w tej polityce skarbowej pewna racya,

pewna, żadnymi doktrynami nie dająca się zbić prawda, która tem jaskrawiej występuje, gdy zważymy, iż najcięższe podatki i opłaty bezpośrednie istniały przeważnie w czasach ciemnoty, despotyzmu, podczas gdy z rozwijającą się cywilizacją prąd ku przeniesieniu ciężarów na podatki pośrednie, względnie konsumcyjne, co raz stawał się i staje silniejszym.

Wniosek posła Abrahamowicza nie wymienia przedmiotów, które w razie wprowadzenia krajowych opłat konsumcyjnych uleść by im miały, jedynie w uzasadnieniu tegoż wniosku przebiega się myśl (którą wnioskodawca potwierdził), podciągnięcia pod te opłaty wyłącznie wszelkich napojów gorących, spirytusowych.

W łonie jednak komisji podniesiono, by w razie oświadczenia się jej za wprowadzeniem krajowych opłat konsumcyjnych, te opłaty rozciągnięto i na mięso.

Komisya atoli, o ile w zasadzie oświadcza się za wprowadzeniem opłat konsumcyjnych w myśl niniejszego sprawozdania od wina, piwa, miodu, moszczu i wszelkiego rodzaju napojów spirytusowych, nie proponuje Wysokiemu Sejmowi wprowadzenia krajowych opłat konsumcyjnych od mięsa, pomimo iż opłaty takie w innych krajach koronnych istnieją, ściąganie ich w formie dodatku do państwowego podatku konsumcyjnego jest nader łatwym, rezultat zaś z tych opłat, przy umiarkowanym nawet ich wymiarze, lubo niezbyt doniosły, zawsze jednak mogłyby przysporzyć funduszowi krajowemu dochód nie dający się lekceważyć.

Powody, które skłoniły większość do tego postanowienia, są następujące:

W myśl ustawy państwowej z 16. Czerwca 1877. pobierany bywa jak wiadomo podatek konsumcyjny od mięsa w regule przy bydle od sztuki wedle jej wieku.

Pomija zatem ustawa ta właściwe kryteria do ocenienia pieniężnej wartości mięsa, w przeznaczonym do zabicia lub zabitym bydłociu, jako to: jego wagę, jakość i cenę mięsa. Jednostronność tę w wymiarze podatku od mięsa i z niej wynikającą nierówność wykazał wymownie ś. p. Kornel Krzeczunowicz, przy obradach w Izbie deputowanych Rady państwa w Wiedniu, właśnie nad tą ustawą.

Jak jest jednak nierówność ta widoczną, dowodzi następujące obliczenie:

Wedle preliminarza rządowego na rok 1886. uczynić ma podatek od mięsa w Galicyi 780.000 zł., czyli przy ludności 5,958.907 od głowy $13^{98}/_{100}$ ct.

W Czechach przy ludności 5,560.819, podatek ten ma uczynić 668.500 zł., czyli już tylko po $12^{02}/_{100}$ ct. od głowy.

W Morawie uczynić ma podatek ten 240.000 zł., czyli przy ludności 2,153.407 po $11^{14}/_{100}$ ct.

Cyfry te wobec powszechnie znanej rzeczy, iż w Galicyi ludność najmniej stosunkowo konsumuje mięsa, a w każdym razie mniej niż w Morawii lub Czechach, nie potrzebują bliższego komentarza. — Otóż komisya biorąc na uwagę, iż przy dzisiejszym systemie podatku konsumcyjnego od mięsa, Galicya, w stosunku do innych krajów koronnych, podatkiem tym jest już silniej dotkniętą, jak niemniej iż w wielu gminach pobierany bywa dodatek gminny od mięsa w wysokości aż do 100% podatku państwowego, nie może doradzać Wys. Sejmowi wprowadzenie dodatku krajowego od mięsa, przynajmniej tak długo, póki dziś obowiązująca ustawa o państwowym podatku konsumcyjnym od mięsa zmienioną nie będzie.

Przedstawiając Wysokiemu Sejmowi do uchwały wniosek oświadczający się zasadniczo za wprowadzeniem krajowych opłat konsumcyjnych od napoi spirytusowych, mniema komisya, że ostateczna decyzja w tej sprawie zawisła być musi w pierwszym rzędzie od zasad, które przyjęte będą za podstawę do ustawy krajowej wprowadzającej te opłaty, tudzież od postanowień dotyczących szczegółowego ich wykonania.

Zdaniem komisji oprzec należy zamierzone opłaty konsumcyjne na jasnym określeniu następujących zasad, które służyć mają za podstawę do projektowanej ustawy.

W szczególności co do

- 1) Istoty opłat i ich definicji.
- 2) Znaczenia pod względem prawnym, produkcyjnym i handlowym.
- 3) Systemu w wykonaniu, a względnie formalnej stronie aktu opodatkowania.

Co do zasady pierwszej, projektowane opłaty konsumcyjne mają być zdaniem komisji pojęte jako opłaty bezwzględnie dotykające całą konsumcję, których celem jest dostarczenie za pomocą względnego podrożenia napojów, funduszowi krajowemu wpływu, jaki wynika z samego jedynie podrożenia napojów, spożytych w kraju.

Ztąd różnica pomiędzy istotą tych opłat, a głównymi państwowymi podatkami konsumcyjnymi w Austrii, streszcza się przedewszystkiem w tem, że kiedy te ostatnie jak przy wódce, piwie, cukrze, pobierane bywają od wyrobu czyli produkcji, projektowane krajowe opłaty konsumcyjne w żadnym razie produkcji jako takiej, dotknąć nie powinny i nie mogą.

Przy systemie bowiem konsumcyjnych podatków pobieranych od piwa, wódki i cukru w Austrii, opłata ciąży faktycznie na produkcji, nie zaś konsumcji, nazwa przeto dana tym podatkom jest co najmniej niewłaściwą.

Ów zaś wrzekomy przelew podatku z produkcji na konsumcję, w teorii da się uzasadnić, w praktyce jednak staje się wręcz iluzorycznym, gdyż cena przy sprzedaży nie zależy w najczęstszych wypadkach od woli zbywającego, ale od prawa, które panuje nad kontraktującymi stronami, to jest prawa przedstawy i popytu.

Również nie mogą być pojęte projektowane krajowe opłaty konsumcyjne zupełnie analogicznie z państwowymi podatkami konsumcyjnymi w Austrii od wina, moszczu i mięsa, lubo te noszą już pewną cechę podatków istotnie konsumcyjnych, albowiem oparte są one wyłącznie na sprzedaży, a dotyczą konsumenta w regule jedynie wtedy, jeżeli je pociąga za pośrednictwem trudniącego się sprzedażą.

Wyjątek w tej mierze tworzy w ustawodawstwie austriackiem pobór podatków konsumcyjnych w miastach tak zwanych zamkniętych, tu bowiem bezpośrednio dotykają one konsumcję, i są w najściślejszem pojęciu podatkami spożywcze.

Zdaniem więc komisji, krajowe opłaty konsumcyjne należy co do ich istoty, doniosłości i rozmiarów, oprzeć ściśle na zasadach przyjętych przez ustawodawstwo państwowe przy poborze podatków konsumcyjnych w miastach t. z. zamkniętych.

Przechodząc do zasady II., to jest znaczenia krajowych opłat konsumcyjnych pod względem prawnym, produkcyjnym i ekonomicznym — przedewszystkiem należy zdać sobie sprawę z istniejących praw rzeczowych w kraju naszym, a tych krajach, gdzie opłaty konsumcyjne od napojów na rzecz funduszu krajowego już są pobierane.

W tej mierze zachodzą różnice najdalej idące; w Styryi, Salzburgu lub Istrii nie istnieje prawo propinacyjne, podczas gdy u nas wykonywane jest powszechnie na podstawie praw, które żadną inną ustawą ani uszczuplone być mogą, lub co najmniej uszczuplać je należy.

Prawa propinacyjne mogłyby być uszczuplone przy zaprowadzeniu projektowanych opłat konsumcyjnych w dwu wypadkach.

Pierwszym, jeżeliby te opłaty były tak wysokie, iżby w skutek znacznego podrożenia napojów, konsumcja ich stosunkowo zmniejszyć się musiała.

Powtórę, jeżeliby pobór tych opłat dotknął jednostronnie konsumcji, to jest przez nałożenie opłat jedynie od wyszynku, a nie na istotne spożycie, względnie gdyby napoje sprowadzane na własną domową konsumcję, wolne były od krajowej opłaty konsumcyjnej.

Co do pierwszego wypadku, to mniema komisja opierając się na doświadczeniach powszechnie znanych, iż ceny zmienne napojów, o ile zwłaszcza różnica tej ceny wyraża się zwykłą lub zniżką w granicach 10 aż do 20 procentów, na konsumcję jako taką nie wpływa.

Dowodem tego stanu rzeczy jest wysokość konsumcyi wódki i piwa w mieście Lwowie w stosunku do kaźdoczesnych ich cen *). Nie rzadko słyży się teź, iż dochód z propinacyi, w szczególności z wyszynków wódki wzrasta w miarę tego jak spirytus jest droźszy, albowiem przeważny zysk z propinacyjnego wyszynku przy wódcie ma wynikać z kaźdoczesnej ceny tej wody, która użyta na rozcieńczenie wysokoku alkoholowego na szumówkę, spieniężaną bywa.

Zresztą o ile ogólne podrozenie, rozumie się nieznaczne, oddziałać może na konsumcyę, możemy odwołać się na doświadczenia nabyte w innych krajach, a zwłaszcza we Francyi, gdzie system podatkowy tak bezpośrednio wpływa na cenę napojów.

Wielce pouczającym jest w tej mierze memoriał deputowanego Bochéra, przedłożony Izbie francuskiej w roku 1879., w którym na podstawie najdokładniejszych dat, mąż ten uchodzący za pierwszą powagę we Francyi w sprawach skarbowości udowadnia, iż cena napojów na konsumcyę jako taką wpływu faktycznie nie wywierała, i że składają się w tym razie na mniejszą lub większą konsumcyę, najrozmaitsze inne czynniki.

Komisyja podziela to zapatrywanie i sądzi, że podrozenie napojów skutkiem obłożenia ich krajową opłatą konsumcyjną, skoro opłata ta nie będzie znaczną, na konsumcyę umniejszającego wpływu mieć nie może, tem bardziej obecnie, gdy ceny spirytusu, a po części i piwa w ostatnich latach obniżyły się i prawdopodobnie w danych stosunkach produkcyjnych nie tak łatwo, a przynajmniej znacznie podnieść się dadzą.

Inaczej jednakże przedstawia się rzecz w wypadku drugim, to jest co do możliwego ubytku w dochodach propinacyjnych, który mógłby być spowodowany nałożeniem na napoje krajowych opłat konsumcyjnych.

W tym bowiem razie rozstrzygającym będzie najpierw sposób poboru tych opłat w miejscowościach otwartych, to jest takich, gdzie na mocy ustaw bądź państwowych lub krajowych dotychczas nie istnieje żaden pobór opłat konsumcyjnych na linii granicznej; — powtóre zaś i najgłówniej, o ileby napoje do takich miejscowości na własną domową potrzebę wprowadzane, wyjęte były z pod krajowych opłat konsumcyjnych.

Przyjmując n. p. system istniejący w Styryi, wedle którego w miejscowościach otwartych opłaty konsumcyjne od napojów pobierane są wyłącznie przy ich wyszynku, bezsprzecznie obłożylibyśmy temi opłatami nie istotną konsumcyę, lecz prawo względnie dochód propinacyjny, tak jak się to już faktycznie stało przez wprowadzenie opłat od szynków na fundusz propinacyjny, tudzież państwowego podatku od szynków z mocy ustawy z dnia 23. Czerwca 1881.

Przelew w tym razie uiszczzonego przez szynkarza podatku na konsumenta, byłby jak to jest i obecnie, w regule niemożliwy w obec niczem nieograniczonej konkurencyi, a zwłaszcza tego stanu rzeczy, iż napoje brane u źródła ich wyrobu, lub w miejscowościach zamkniętych (przy wywozie których jak wiadomo zwrot opłaty następuje) już nieulegałyby krajowej opłacie konsumcyjnej.

Okoliczność tę podnosi i stwierdza z szczególnym naciskiem sprawozdanie budżetowe na r. 1886. Wydziału krajowego styryjskiego.

Toż taki sposób poboru opłat konsumcyjnych od napojów, nie tylko byłby jednostronnym, naruszającym niejako prawo propinacyjne — lecz przytem i niesprawiedliwy, a co najważniejsze nieodpowiadający istocie i pojęciu podatków konsumcyjnych.

Jednostronnym, bo jak to już rzekliśmy, dotykałby w miejscowościach otwartych nie konsumcyę napojów, lecz jedynie ich wyszynku.

*) W r. 1876. skonsumowano we Lwowie przy przec. cenie Hektol. 9% okowity 57 zł. = 10.998 Hekt. okowity
 „ 1879. „ „ „ „ „ „ „ „ „ 56 „ = 10.579 „ „
 „ 1883. „ „ „ „ „ „ „ „ „ 64 „ = 10.840 „ „
 „ 1881. „ „ „ przy przec. cenie 16 zł. 60 ct. za Hekt. piwa = 58.600 Hekt. piwa
 „ 1883. „ „ „ „ „ „ „ 19 „ 50 „ „ „ „ = 61.275 „ „

Naruszałby prawo propinacyjne, bo obciążyłyby dochód z wyszynku propinacyjnego, nie dając możności przerzucenia opłaty na konsumenta.

Wreszcie byłby niesprawiedliwym, albowiem w miejscowościach zamkniętych, gdzie pobór krajowej opłaty konsumcyjnej odbywa się przy wprowadzaniu napojów w obręb tejże, tą opłatą dotknięty byłby każdy bez różnicy konsument, podczas gdy w miejscach otwartych ulegałyby jej i to nader względnie jedynie ten, któryby potrzeby swe zaspokajał za pośrednictwem wyszynku miejscowego.

Że podobny stan rzeczy nieodpowiadałby zadaniu i najistotniejszym pojęciom podatków konsumcyjnych, udowodniać obszerniej niepotrzebujemy.

Komisya oświadcza przeto, że wprowadzenie krajowych opłat konsumcyjnych w miejscowościach otwartych, musi być ściśle zastrzeżone możliwością przelewu tych opłat na konsumenta — a to z uwagi na prawa propinacyjne i równomiar w ponoszeniu opłat krajowych.

Ale utrzymuje się mniemanie, a bodaj czy nie wywołane z umysłu, iż krajowa ustawa, nakładająca opłaty konsumcyjne na napoje sprowadzane na własną domową potrzebę, nie mogłaby liczyć na sankcyę najwyższą, gdyż byłoby to naruszeniem praw zastrzeżonych już innemi wrzekomo ustawami. Komisya wyznaje, iż niewiadomo jej, jakoby istniały jakieś zasadnicze postanowienia zastrzegające nakładanie opłat konsumcyjnych, a to w otwartych miejscowościach, bo w zamkniętych istnieją one już dziś na przedmioty służące do spożycia, względnie napoje sprowadzane na własną domową potrzebę. Jeżeli jednak przypuszczenie to opierane bywa na postanowieniach dotyczących wykonywania praw propinacyjnych, to w niniejszym wypadku niema i nie może mieć najmniejszego zastosowania.

Prawo propinacyjne jest wyłącznem prawem wyszynku i sprzedaży napojów gorących, streszcza się ono w wyłączności prawa do wykonywania pewnej czynności, to jest, iż obok uprawnionego na pewnem ściśle określonym terytoryum nikt inny szynkować i prowadzić drobną sprzedaż napojów nie ma prawa.

Wszelka więc analogia pomiędzy prawami osobistemi co do zaspakajania własnej domowej potrzeby napojami branymi z po za obrębu propinacyjnego, a prawem poddania opłacie konsumcyjnej wszelkich do zużycia przeznaczonych napojów, w tym razie jest wręcz wykluczoną i nie ma loicznej podstawy.

Lecz podnoszonem bywa, że państwowe ustawodawstwo skarbowe o podatkach konsumcyjnych zawiera zasadnicze w tej mierze postanowienia, w szczególności, że uwalnia ono od podatku konsumcyjnego przedmioty ulegające temu podatkowi, a użyte na własną domową potrzebę.

Jak błędem jest to twierdzenie, dowodzi już ten fakt, że przy wódce, cukrze i piwie nie masz restytucyi podatku od tej części tych produktów, które użyte lub przeznaczone zostały na własną domową potrzebę chociażby samego fabrykanta.

O ile zaś twierdzenie to odnosi się do innej kategorii państwowych podatków konsumcyjnych, to tuż odpiera je rozporządzenie Ministerstwa skarbu z 1. Listopada 1860. (Dz. u. p. Nr. 247), które najwyraźniej orzeka na mocy dekretu Nadwornej kancelaryi z 26. Października 1860. roku, że od moszczu wyprodukowanego z własnych owoców, a spożytego przez producenta samego lub rodzinę jego, również ma być pobrany podatek konsumcyjny, jednakże tylko w połowie odnośnej taryfy.

Zresztą wszelkie w tej mierze przypuszczenia co do niemożliwości obłożenia krajowemi opłatami konsumcyjnymi napojów użytych lub przeznaczonych do konsumcyi, ze względu na wrzekomo istniejące jakieś postanowienia, uwalniające od wszelkich opłat napoje użyte lub przeznaczone na własną domową potrzebę, uchyla z jednej strony sam fakt, że takie postanowienia nie istnieją, z drugiej natomiast obowiązujące państwowe ustawy o podatku konsumcyj-

nym dla miast zamkniętych, tudzież ustawy krajowe nadające prawo gminom do poboru tych opłat, bez różnicy na to, czy dotkną one napoje przeznaczone do sprzedaży lub na własną domową potrzebę.

Zdaniem komisji, podobnie jak produkcja nie może być również zamierzonymi opłatami dotknięty i handel w obszernem jego znaczeniu.

Dokładnego rozgraniczenia pomiędzy pojęciem oznaczającym handel, a kramarską sprzedażą napojów gorących nie daje dotychczasowe ustawodawstwo państwowe; pojedyncze postanowienia, jak w szczególności dekret nadworny z 11. Września 1829. L. 6737, robi tylko różnicę pomiędzy sprzedażą małą a hurtowną, (Klein- und Grossverschleiss) ztąd przy winie, winnym i owocowym moszczu oznacza takowy jako sprzedaż hurtowną miarę 56 litrów, nie dozwalając uprawnionym do sprzedaży tych napojów w Grossverschleissach wykonywać sprzedaż wspomnianych napojów poniżej tej miary.

Lecz i to postanowienie zostało w znacznej części zmodyfikowane rozporządzeniem Ministerstwa finansów z 6. Września 1868. (Dz. u. państwa Nr. 127) dotyczącem uwolnień od podatku konsumcyjnego przy sprzedaży wina we fiaskach, jako też ustawą przemysłową z 1859. i nowelą do niej z 1883., w myśl których sprzedaż słodzonych napojów we fiaskach uważaną bywa jako przemysł handlowy niekoncesyjonowany.

W tym stanie rzeczy zachodzi potrzeba określenia jasnego co do uwolnień od opłaty tych napojów, które są przedmiotem handlu w obszernem pojęciu.

Zdaniem komisji, o ile jako handel nie może być traktowaną sprzedaż dokonywana na mocy samego uprawnienia do sprzedaży napojów w szynkach, sklepach lub kramach albo nawet większych składach w szczególności z mocy konsensów wydawanych na podstawie ustawy przemysłowej o tyleż uwolnione od krajowych opłat konsumcyjnych mają być napoje będące w handlu, w celu ich wywozu po za granicę kraju lub tylko odsprzedaży tym, którzy posiadają już uprawnienie do ich wyszynku i z natury rzeczy bezpośrednio uiszczają lub uiszczą mają krajowe opłaty konsumcyjne.

W razie uchwalenia przez Wysoki Sejm ustawy wprowadzającej krajowe opłaty konsumcyjne od napojów spirytusowych, wydane być muszą szczegółowe postanowienia, dotyczące wykonania tej ustawy.

Otóż w tych postanowieniach znaleźć musi wyraz zasada uwalniająca od krajowych opłat napoje, stanowiące przedmiot wielkiego handlu, wszakże z myślą przewodnią na to, iżby pod osłoną jego nazwy napoje przeznaczone do spożycia w kraju nie usunęły się z pod opłat, dotknąć mających ogólnie i bez wyjątku całą jego konsumcję.

Chodzi więc w tym razie o postanowienie więcej prewencyjne, zabezpieczające z jednej strony swobodne wykonywanie wielkiego handlu, z drugiej uiszczenie opłaty konsumcyjnej od każdego napoju spożytego lub przeznaczonego do spożycia w kraju.

Wspomnieliśmy, że wpływ ujemny na produkcję, a zwłaszcza dochody propinacyjne wyrzuci mogłaby zbyt duża wysokość krajowych opłat konsumcyjnych od napojów — ztąd mniema komisja, że przy ich oznaczeniu należy wzgląd mieć na ogólną zamożność mieszkańców, napoje produkcji własnej, tudzież, o ile poszczególne napoje są przedmiotem zbytku lub też codzienną potrzebą życia.

Nie stawiając ze swej strony propozycji co do wysokości opłat od pojedynczych napoi, uważa komisja jednak za swój obowiązek wypowiedzieć zdanie, iż w taryfie powinny znaleźć wyraz różnice, jakie zachodzą pod względem ceny i jakości pomiędzy pojedynczymi napojami tego samego rodzaju, a po nad to zaś, iż taryfa dla pojedynczych napoi jednego i tego samego gatunku powinna być stosunkowo wyższą przy braniu lub sprowadzaniu ich w ilości mniejszej, niż większej.

Za tą różniczkową taryfą przemawia w znacznej części już sam wzgląd na zdawkowość monety, jako też zwyczaj krajowy, zwłaszcza po wsiach sprowadzanie napojów z obcych miejsc, nawet w najmniejszych ilościach. Uprzytomnijmy sobie tylko ten stan rzeczy przykładowo. Przy ustanowieniu np. 50 ct. opłaty od hektolitra wódki lub piwa uczyniłaby przy jednolitej taryfie opłata ta od litra jednego pół centa.

Już w tym wypadku przy braku dostatecznej ilości półcentowej monety trudność w poborze byłaby nie mała.

Nieuniknioną jednak stałaby się przy poborze opłaty od ilości napoju poniżej jednego litra.

Niejednolitość w taryfach przy opłatach konsumcyjnych od napojów, przyjętą już zasadniczo została przez ustawodawstwo innych państw.

Tak ustawa francuska z 24. Czerwca 1824. w artykule 2. wyraźnie postanawia, że od wódki branej w beczkach wedle stopnia alkoholu ma być obliczany państwowy podatek konsumcyjny, natomiast w fiaskach wymierza się takowy wedle pełnej taryfy od alkoholu czystego, a bez względu na stopień.

W roku 1871. ustanowione zostały mocą państwowej ustawy we Francyi dwie taryfy podatku konsumcyjnego od wódki — w szczególności od wódki w beczkach sprowadzanej, z zachowaniem obliczenia wedle wysokości stopnia po 125 fr. od każdego hektolitra, podczas gdy od wódki w fiaskach pobierany jest ten sam podatek w wysokości 175 fr. od hektolitra, a bez względu na stopień alkoholu.

Jedyna ulga dla pobierających wódkę w naczyniach poniżej hektolitra, względnie we fiaskach, wprowadzoną została we Francyi nowelą z 26. Marca 1872; polega ona na tem, iż tak samo jak przy poborze w beczkach, najmniej hektolitr zawierających, również i przy mniejszych ilościach podatek wymierza się wedle stopnia alkoholu, zawsze jednak w stosunku jak 125 do 175.

Zachowanie tej niejednolitości w taryfie opłat konsumcyjnych tłumaczy i wskazuje, zwłaszcza w miejscowościach otwartych, przedewszystkiem zwiększający się koszt kontroli i administracyi w miarę tego, jak pobór opłat konsumcyjnych rozciąga się na mniejsze ilości, a ztąd i częstszym bywa.

Ten też wzgląd przewodniczył przy ustanowieniu taryfy niejednolitej przy podatku konsumcyjnym prawodawcom francuskim.

Opierając się na powyższym wywodzie, mniema komisya, że wprowadzenie krajowych opłat konsumcyjnych od napojów spirytusowych w myśl zasad tuż co rozwiniętych, nie oddziaływałoby ujemnie bądź na produkcye, lub też prawa propinacyjne i z nich płynące dochody w kraju naszym.

Przechodząc do dania opinii o systemie wykonania zamierzonych opłat, względnie formalnej stronie aktu opodatkowania, zdaje sobie komisya sprawę z trudności, jakie organizacya tej czynności, z przewodnią myślą iżby sposób poboru opłat był najmniej uciążliwy, dla podatujących a łatwy w wykonaniu, za sobą pociąga.

Trudności te będą nie małe, zwłaszcza w pierwszych czasach wejścia ustawy o opłatach w życie, to jest za nim ludność do niej przywyknie, a doświadczenie nie odsłoni istotnych jej potrzeb co do poszczególnych postanowień.

Trudności te jednak nie mogą być zdaniem komisyi takie, iżby od myśli podjętej wnioskiem co do wprowadzenia krajowych opłat konsumcyjnych dziś lub w przyszłości odstąpić wypadało.

Wykonanie formalnej strony opodatkowania streszcza się w dwu głównych czynnościach:

A) Poborze;

B) Administracyi — kontrolującej i wykonawczej.

Co do pierwszego, t. j. poboru, to musi on być podwójny.

W szczególności: A. w miastach zamkniętych, to jest Lwowie i Krakowie, tudzież w miejscowościach, które na mocy ustaw krajowych pobierają już samoistne opłaty konsumcyjny, lub tylko prawa swe propinacyjne w części lub całości wykonują, za pomocą obłożenia opłatami gorących napoi spirytusowych wprowadzanych w obręb właściwej miejscowości, — pobór krajowych opłat konsumcyjnych odbywać się tam winien jednocześnie z poborem odnośnych opłat gminnych *).

Stosunek wzajemny i udział w kosztach wynikających z poboru unormowany być ma szczegółowemi postanowieniami.

B. W miejscowościach otwartych, gdzie nie istnieje żaden pobór samoistnych opłat konsumcyjnych, wprowadzony ma być pobór krajowych opłat konsumcyjnych, również wedle specjalnej taryfy od napojów spirytusowych a to przede wszystkim i w pierwszym rzędzie:

a) za pomocą układu dobrowolnego ryczałtowego (Abfindung) z właścicielem lub właścicielami prawa propinacyjnego lub wykonywującym imieniem posiadacza te prawa; następnie

b) przez wydzierżawienie w drodze licytacyi poboru opłat rejonami lub pojedynczemi gminami podatkującymi, w którym to razie uprawnieni do wykonywania prawa propinacyjnego w części lub całości rejonu, lub też odnośnej gminy, przy równych warunkach, winni mieć zastrzeżone pierwszeństwo.

W obu wypadkach przedmiotem dzierżawy ma być prawo do poboru opłat od wszelkich napojów spirytusowych, skonsumowanych lub przeznaczonych do spożycia w obrębie całej gminy podatkującej względnie rejonu.

W razie nie dojścia do skutku pierwszego lub drugiego układu dzierżawnego, ma być dopiero wprowadzona własna administracya.

Komisya nie uważa za stosowne dziś już wskazywać organa, które powołane by być miały do sprawowania czynności administracyjnych wynikłych z nadania ustawy o krajowych opłatach konsumcyjnych od napoju — rzecz ta bowiem wymaga przede wszystkim porozumienia się ścisłego z c. k. Rządem, do czego komisya nie uważała się w danej chwili powołaną, mniema jednakże, że postanowienia dotyczące wykonania uchwał Sejmu styryjskiego z 6. Lipca 1880. w przedmiocie krajowych opłat konsumcyjnych od napoju wydane pod dniem 24. Listopada 1880. przez c. k. Namiestnictwo styryjskie zawierają i pewne precedensa i wiele wskazówek pouczających i dających się zastosować.

W komisyi podniesiono również, czy nie dałby się zastosować do poboru opłat konsumcyjnych system markowy, podług którego pobiera się w Stanach zjednoczonych północnej Ameryki podatek od napojów spirytusowych. Komisya nie mogła dla braku danych odpowiednich wypowiedzieć się ani pod względem odpowiedności tego systemu poboru, ani też pod względem zastosowalności jego w obec istniejących w kraju naszym stosunków. Wszelakoż do-

*) Następującym gminom przyzwolono ustawami krajowemi pobór opłat od napojów:

W roku 1872. gminom: Brody, Mościska, Nowy Sącz, Strzyżów.

" 1874. " Kałusz, Nadwórna, Podgórze, Tyczyn.

" 1875. " Chrzanów, Jarosław, Jasło, Kalwarya, Stanisławów.

" 1876. " Jordanów, Stryj.

" 1878. gminie: Kraków.

" 1879. gminom: Czudziec, Radymno.

" 1881. " Mielec, Sambor, Staremiasto.

" 1882. gminie: Sanok.

" 1883. gminom: Buczacz, Gorlice, Dolina, Lwów, Rohatyn, Sądowa Wisznia.

" 1884. " Bochnia, Podhajce.

radza Wydziałowi krajowemu, ażeby i ten system, który wydał tam gdzie jest praktykowanym bardzo zadawalniające rezultaty, wziął pod rozwagę.

Przechodząc do obliczeń spodziewanego dochodu z zamierzonych opłat krajowych od napoju, przedewszystkiem podnieść musimy, że obliczenia te w braku dokładnej statystyki o spożyciu napoju w kraju — są tylko przypuszczalne — Krajowe biuro statystyczne oblicza, że przeciętna konsumpcya piwa w ostatnich 4 latach w Galicyi wynosić może rocznie zwyż 600.000 hektolitrow. Obliczenie to oparte jest na przeciętnej produkcji krajowej i przypuszczeniu, że mały wywóz piwa galicyjskiego po za granice kraju, znacznie przewyższa, a w każdym razie co najmniej pokrywa import obcokrajowego piwa.

Zapatrywanie to znajduje zupełne już poparcie w konsumpcyi piwa w m. Lwowie.

Miasto to konsumując ilość piwa, równającą się prawie $\frac{1}{10}$ całej tegoż produkcji w kraju, w jednej piątej spożywa piwo obce — okoliczność ta zachodzi i w m. Krakowie.

Biorąc zatem za podstawę obliczeń przeciętną produkcję piwa w czterech ostatnich latach w Galicyi, to jest w zaokrągleniu 600.000 hektolitrow i przyjmując opłatę minimalną bo po 50 ct. od hektolitra, dochodzi się do rezultatu, iż krajowe opłaty od piwa uczynić mogą rocznie do 300.000 zł.

Przeciętna produkcya spirytusu w kraju naszym z ostatnich lat 6ciu t. j. od 879 do 884 czyni rocznie 21,661.000 hektolitrowych stopni — czyli tyleż liter względnie 216.610 hektolitrow — przyjmując, że z tej produkcji jedynie 150.000 hektolitrow spirytusu spożywa się w kraju (co jest przypuszczeniem najumiarkowaniem) to okaże się, iż przy opłacie 1 zł. od hektolitra spirytusu — dochód krajowy z opłat od tego napoju uczyniłby rocznie do 150.000 „

przyjmując opłatę od litra wina przeciętnie po 5 ct. — uczyniłby dochód z opłat od tego napoju w samem mieście Lwowie rocznie 25.000 zł. przypuszczając, że w całym kraju konsumuje się co najmniej dwa razy tyle wina ile spożywa sam Lwów — dochodzimy do cyfry dochodu z opłat od wina 75.000 „

Obliczając w końcu dochód z opłat od miodu, wina sztucznego, koniaku, rumu, moszczu i wszelkich słodzonych napojów (z uwzględnieniem tej okoliczności, iż te ostatnie przerabiane są z spirytusu, z którego dochód już wyżej obliczono jedynie na 60.000 „

Dochodzimy do rezultatu, iż wedle obliczeń powyższych, dochód z krajowych opłat konsumcyjnych uczyniłby mógł rocznie 585.000 zł.

a uwzględniając, że pewną część napoi w miejscowościach zwłaszcza otwartych nie mogłyby dotknąć opłaty krajowe — komisya przyjmuje przypuszczalny dochód z opłat krajowych od napoi w kwocie 500.000 zł.

Reasumując sprawozdanie komisya czyni wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by w myśl zasad w niniejszem sprawozdaniu wypowiedzianych wypracował i przedłożył na najbliższej sesyi sejmowej projekt do ustawy krajowej, wprowadzającej krajowe opłaty konsumcyjne od wina, moszczu, miodu, wina sztucznego, tudzież piwa i wszelkiego rodzaju wódek.

Lwów dnia 11. stycznia 1886.

Przewodniczący:
Hausner.

Sprawozdawca:
Abrahamowicz.

Wydzielowi krajowemu, ażeby i ten system, który wydal tam gdzie jest przestępowaniem

do nadawania imienia technicznego, wzięty pod rozważenie. Przechodząc do obliczeń, podzwawanego dochodu z konsumpcyjnych opłat krajowych od

Przedstawiamy następujące dane: do obliczenia to w praktyce dochodzą statystyki o spo-

Przebieg produkcji spirytusu w kraju naszym z ostatnich lat jest następujący: 1881

Przebieg produkcji spirytusu w kraju naszym z ostatnich lat jest następujący: 1881

Przebieg produkcji spirytusu w kraju naszym z ostatnich lat jest następujący: 1881

Przebieg produkcji spirytusu w kraju naszym z ostatnich lat jest następujący: 1881

Lwów dnia 11 stycznia 1886